

J a v a s l a t

a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete létesítésére.

I.

A közgazdasági tudományos kutatás hazánkban az utolsó évek folyamán rendkívüli mértékben elmaradt azokhoz a követelményekhez és szükségletekhez képest, amelyeket a szocializmus építése útján fejlődő átmeneti gazdaságunk támaszt. Az elmaradás fő oka a közgazdasági elméletünkben uralkodó voluntarizmus és ennek következtében a kutató munka jelentőségének lebecsülése volt. Hiányzott annak felismerése, hogy a közgazdaságtudományt állandóan fejleszteniünk kell országunk sajátos történelmi, gazdasági adottságainak figyelembevételére épülő tudományos vizsgálatok útján. A közgazdaságtudományi kutatás elmaradása éreztette és érezteti hatását népgazdasági terveink fogyatékos kidolgozásában, a tervezési módszerek nem kielégítő elméleti megalapozottságában, továbbá abban, hogy politikai gazdaságtani és általában közgazdasági oktatásunk nagymértékben elszakadt a gyakorlattól.

Pártunk 1953. júniusi és októberi határozatait, valamint a III. kongresszus megállapították, hogy a közgazdaságtudomány hazánkban ezideig nem töltötte be azt a szerepet, amelyet be kell töltenie; a szocializmus építése hazai feltételeinek, gazdaságunk törvényszerűségei konkrét követelményeinek tanulmányozását, melynek eredményeire a gazdaságpolitika biztosan támaszkodhat. Az elmúlt években nem akadt olyan közgazdasági elméleti munka, amely a tudományos kutatás eredményeire támaszkodva dolgozta volna fel átmeneti gazdaságunk fejlődésének objektív alapjait és feltételeit. Ezért közgazdaságtudományunk nem volt képes jelezni az 1953. júniusi előtti gazdaságpolitikában elkövetett hibákból eredő ellentmondásokat és nem volt képes megjelölni ezen ellentmondások kiküszöbölésének útjait és feltételeit sem.

Az 1953. júniusi párthatározat és a kormányprogram nyomán közgazdaságunk körében kétségtelenül nagymértékben fokozódott az érdeklődés szocialista építésünk elméleti és gyakorlati kérdései iránt.

E biztató jelenségek ellenére jelenleg sem mondhatjuk, hogy a közgazdasági elméleti munka terén megtörtént az a fordulat, amelynek szükségességét a kongresszusi az 1954 októberi KV. párthatározat is hangsúlyozta.

Abból a célból, hogy ez a fordulat megtörténjék, hogy a közgazdaságtudomány hazai elmaradottságát felszámoljuk, széleskörű kutatómunkát kell folytatni. Biztosítani kell, hogy Pártunk és Kormányunk a legfőbb gazdaságpolitikai feladatok megszabásánál és az egyes átfogó gazdasági intézkedések megtételénél a közgazdászok széleskörű kutatómunkájának eredményére támaszkodhassék. Amint a párt III. kongresszusa és a Párt Központi Vezetőségének októberi határozata leszögezi, e széleskörű tudományos munka előmozdítására sürgősen létre kell hozni a közgazdasági kutatómunka szilárd szervezeti bázisát, a tudományos intézetet. E cél elérésére a Minisztertanács 1.086/1954. (X.10.) számú határozattal létrehozta a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetét.

A közgazdaságtudományi intézet létesítése teszi lehetővé, hogy a tudományos munka végzésére képes marxista káderek jelentős részének alkotó erejét azoknak a legfőbb elméleti és gyakorlati problémáknak a tudományos feldolgozására összpontosítsuk, melyeknek megoldása szükséges mint a gyakorlati irányító és szervezőmunka, mind pedig a gazdasági káderek képzése számára.

II.

1. Az Intézet legfontosabb feladata a szocialista építés során felvetődő tudományos problémák tanulmányozása. Munkájának középpontjába elsősorban a következő kérdéseket kell állítania:

a/ A kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet elméleti problémáinak feldolgozása a mi konkrét viszonyainknak, a gazdasági törvényszerűségek (a szocializmus alaptörvénye, a népgazdaság tervszerű, arányos fejlődésének törvénye stb.) sajátos érvényesülési formáinak és követelményeinek, valamint a népgazdaság legfőbb összefüggéseinek beható tanulmányozása alapján.

- b/ Népgazdasági tervezésünk alapjainak feltárása a rendelkezésre álló erőforrások és fejlődési lehetőségek tudományosan megalapozott felmérése, a termelékenység és az önköltség alakulásának vizsgálata, a termelési tapasztalatok elméleti általánosítása a legfőbb tervezési módszertani problémák vizsgálata útján.
- c/ Az alapvető népgazdasági ágazatoknak, valamint fejlesztésük irányának és feltételeinek a meghatározásához szükséges összefüggések tudományos vizsgálata, szem előtt tartva a gazdaságosság elvének érvényesítését.
- d/ A szocialista és a szocializmust építő országok gazdasági fejlődésének tanulmányozása és az ezen országok között létrejövő új típusú gazdasági kapcsolatok, munkamegosztás és a külkereskedelem alakulásának vizsgálata.
- e/ A kapitalizmus általános válsága második szakaszának, legújabb jelenségeinek állandó tanulmányozása.
- f/ A közelmúlt magyar gazdaságtörténet azon problémáinak feldolgozása, amelyek elősegíthetik a népgazdaság előtt álló legfontosabb feladatok megoldását.
- g/ A marxizmus közgazdasági elmélet problémáinak és legújabb eredményeinek tanulmányozása a különféle burzsoá közgazdasági elméletek harcos bírálata, különösen pedig a hazai burzsoá és kispolgári közgazdasági nézetek kritikai értékelése.

2. A közgazdaságtudomány jellegéből, a Közgazdaságtudományi Intézet (továbbiakban Intézet) feladataiból következik kutatási módszerének jellege. Ez abban áll, hogy a népgazdasági fejlődésünk konkrét eseményeit, ezek összefüggéseit tanulmányozza és ebből vonja le elméleti megállapításait. Minthogy az Intézet általában nem foglalkozhat az adatok gyűjtésével és statisztikai feldolgozásával, ezért az Intézet igazgatója kapja meg az Intézet munkatervében szereplő témák feldolgozásához szükséges kiadványokat és anyagokat.

3. Az Intézet 7 osztályra tagozódjék.

I. Általános közgazdasági osztály.

Ez az osztály foglalkozzék a marxi politikai gazdaságtani elmélet alkotó alkalmazása alapján termelési viszonyaink, termelőerőink és termelési viszonyaink kapcsolata alakulásának tudományos elemzésével, társadalmi ujratermelésünk legfőbb összefüggéseinek (termelés-fogyasztás, ipari termelés-mezőgazdasági termelés stb.) vizsgálatával; a tervezés tudományos megalapozása céljából a népgazdasági erőforrások felmérésével és kihasználásuk kérdéseivel, a tervezési tapasztalatok feldolgozásával, a legfőbb tervezési módszerek és népgazdasági mutatók vizsgálatával.

Ezen osztály foglalkozzék egyuttal:

- a/ a magyar népgazdaság fejlődésének történetével,
- b/ a közgazdasági elmélet, ezen belül a felszabadulás előtti magyar elmélet fejlődésének tanulmányozásával.

II. Ipari osztály.

Ez az osztály foglalkozzék az A és B csoport arányainak problémáival, az egyes iparágak fejlesztésének kérdéseivel, a közöttük lévő összefüggések, valamint az ipar és a népgazdaság más ágai közötti kapcsolatok feltárásával, a termelékenység és az önköltség tényezőinek alakulásával az iparban.

III. Mezőgazdasági osztály.

Ez az osztály foglalkozzék a mezőgazdasági termelés, a mezőgazdaság egyes ágai, valamint egyes szektorai sajátos problémáinak vizsgálatával, a mezőgazdaság szocialista átalakításával kapcsolatos közgazdasági kérdések kidolgozásával, a gépesítéssel, a termelékenység, a termelési költségek vizsgálatával, a mezőgazdasági nagyüzem szervezésével összefüggő szervezeti kérdések tudományos elemzésével.

IV. Forgalmi osztály.

Ez az osztály foglalkozzék a belső áruforgalom, a piaci viszonyok, a kereskedelem és a termelés, a kereskedelem és a fogyasztás,

valamint a belföldi piac és a külföldi piac összefüggéseinek vizsgálatával.

V. Pénzügyi osztály.

Ez az osztály foglalkozék a pénzforgalom törvényszerűségeivel, a vásárlóerő és az árualap összefüggéseivel, valamint az államháztartás, a pénzügyi és hitelrendszer fejlesztésével kapcsolatos feladatok elméleti megalapozásával.

VI. Nemzetközi gazdasági osztály.

Ez az osztály tanulmányozza a szocialista és a szocializmust építő országok gazdasági fejlődésének, új típusú gazdasági kapcsolatainak alakulását, továbbá a kapitalista gazdasági rendszer általános válsága jelenlegi szakaszának kérdéseit. Különösen azoknak az országoknak gazdasági kérdéseit vizsgálja, amelyekkel országunknak nagyobb mértékű kereskedelmi kapcsolatai vannak, illetve lehetnek.

Az osztály készítsen rendszeres értékelő tájékoztatókat az Intézet többi osztályai és a népgazdasági szervek számára a szocialista és kapitalista országok fejlődéséről, közgazdasági irodalmáról.

VII. Könyvtári és dokumentációs osztály.

Az osztály feladata legyen a tudományos munkához szükséges dokumentálás, továbbá az archivum és a könyvtár kezelése. Idővel külön csoportot kell létrehozni a tudományos munkák szerkesztésére és a tanulmányok sajtó alá rendezésére.

4. Biztosítani kell az Intézet megfelelő kapcsolatát mind az egyes központi gazdasági intézményekkel /az Országos Tervhivatallal, a Központi Statisztikai Hivatallal, a Gazdasági minisztériumokkal/ mind pedig az egyes minisztériumok keretén belül működő tudományos kutató intézetekkel és csoportokkal.

5. A viszonylag kisszámú kutatómunkára alkalmas káder összpontosítása végett a nem rég alakított Mezőgazdasági Szervezési Intézetet (az üzemszervezési osztály kivételével) a Földművelésügyi Minisztérium kötelékéből az Intézet kötelékébe kell áthozni. A Mező-

gazdasági Szervezési Intézet a továbbiakban az Intézet Mezőgazdasági Osztályaként működjenek.

Annak biztosítására, hogy az Intézet a Földművelésügyi Minisztérium munkáját is elősegítse, az Intézet mezőgazdasági osztálya munkatervének összeállításába a Földművelésügyi Minisztériumot közvetlenül be kell vonni. Az Intézet Mezőgazdasági Osztálya köteles beszámolni a munkaterv teljesítéséről a földművelésügyi miniszternek.

6. Az Intézet felállításával szűnjék meg a Magyar Tudományos Akadémia szervezetébe tartozó Közgazdasági Dokumentációs Központ mint önálló intézmény. A Közgazdasági Dokumentációs Központ jelenlegi funkciói közül azokat, amelyek az Intézet feladatkörébe tartoznak, az Intézet megfelelő osztályai, illetve a Könyvtári és Dokumentációs osztálya vegye át.

Az Akadémia Elnöke 1955. január 15.-ig tegyen javaslatot a megfelelő állami szervek felé a Közgazdasági Dokumentációs Központ olyan funkcióinak átadására, amelyek eddig is a különböző gazdasági szervek munkáját voltak hivatva szolgálni.

7. Az Intézet vegye át a Nemzeti Bank archivumának és könyvtárának azt a részét, amely a Nemzeti Bank, a Pénzügyminisztérium operatív munkájához nem szükséges. A továbbiakban az Intézet biztosítsa ezen archivum és könyvtár továbbfejlesztését, együttműködve a Nemzeti Bank megfelelő Igazgatóságával.

Az Intézet viszont köteles megengedni a Nemzeti Banknak és más gazdasági szerveknek az archivum és a könyvtár igénybevételét.

8. Az Intézet élén az igazgató áll. Az Intézet mindenkorai igazgatóját és helyettesét az Akadémia elnöke nevezi ki. Az Intézet osztályvezetőit az igazgató javaslatára az Akadémia elnöke nevezi ki. Az Intézet tudományos munkatársait és adminisztratív személyzetét az igazgató nevezi ki.

9. Létre kell hozni az Intézet Tudományos Tanácsát. A Tudományos Tanács feladata: a közgazdaságtudomány, valamint az Intézetben folyó

7

tudományos munka során felvetődő elméleti kérdések, továbbá az Intézet tudományos munkatervének megvitatása, a gyakorlati élettel való szoros kapcsolat kiépítésének előmozdítása, a kiadásra kerülő munkák elméleti és politikai színvonalának elbírálása.

Az Intézet Tudományos Tanácsának tagjait a Magyar Tudományos Akadémia elnöke nevezi ki. A Tudományos Tanács ülésein az Intézet osztályvezetői is részt vehetnek tanácskozási joggal, ha különben nem tagjai a Tudományos Tanácsnak. A Tudományos Tanácsot legalább kéthavonta egyszer össze kell hívni.

Az Intézet Tudományos Tanácsának létrehozásával egyidejűleg megszűnik a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya keretén belül működő közgazdasági főbizottság és a vezetése alatt álló különböző albizottságok. A főbizottság feladatkörét a továbbiakban a Tudományos Tanács töltse be a főbizottság vezetése alatt működő albizottságok pedig az Intézet egyes osztályai munkájához kapcsolódjanak.

A Tudományos Tanács egyes szakterületek vagy közgazdasági kérdések tanulmányozásának megszervezésére és irányítására bizottságokat küldhet ki, amelyekben résztvehetnek mind az Intézet munkatársai, mind pedig az Intézet keretein kívül működő szakemberek. Ezeknek a bizottságoknak az Intézet megfelelő osztályaival szoros együttműködést kell létesíteni.

Budapest, 1954. november hó .

